

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

DIRECTOR: D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR: ION N. CESĂRESCU

A B O N A M E N T U L		A P A R E		REDACȚIA & ADMINISTRAȚIA	
Pe an, în România	30 lei	De două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet		București, CALEA RAHOVEI—5	
6 luni	16 „			Lângă Palatul justiției	
3 luni	8 „			TELEFON No. 749	
Străinătate: 40 lei pe an, 20 pe 6 luni		Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte			

S U M A R

Contractul de Cont Curent, (urm. 18-a) de d-l profesor V. Dumitriu;

JURISPRUDENȚĂ:

Curtea de Casație secția II: *N. T. Melaxa și alții cu Penelope Colonel Sorescu, cu o Observație de d-l Em. Dan*;
Tribunalul Olt: *Constantin și Radu Pandelică contra lui Ion Gr. Pandelică, cu o Observație*;

CONTRACTUL DE CONT CURENT

(Urmarea 18-a) (*).

SECȚIUNEA IV

Compensațiunea rimeselor

Studiul acestei secțiuni îl dividem tot în două paragrafe; în primul vom cerceta caracterul acestui efect și în al doilea consecințele lui.

§ 1

Caracterul compensațiunii

Acest al patrulea efect al contractului de cont curent se deosebește de toate celelalte efecte printr'un caracter distinctiv, și anume că el nu apare pe tot timpul activității contractului, ci numai când acesta se încheie; de asemenea, el este de o utilitate capitală, căci pe urmele compensațiunii corentiștii culeg beneficiile cele mai însemnate ale contractului de cont curent. Toate celelalte efecte par că n'ar avea rațiunea de a fi, dacă ele n'ar mijloci pentru realizarea scopului fiscal al contractului, adică formarea saldu-lui; dar tocmai saldul este opera directă a compensațiunilor ce au loc la ajungerea termenului fixat de părți sau de lege. Din acest punct de vedere, rolul ce 'l joacă compensațiunea în contractul de cont curent se confundă cu scopul acestui contract atât de util în dezvoltarea comerțului. Cu toate acestea, ea nu intervine de cât în momentul, când contractul încetează de a mai

fi alimentat cu noi rimese, sau când corentiștii au convenit să se închee socoteala dintre dânșii. În adevăr, legiuitorul zice, prin art. 370 C. com., că contractul de cont curent produce compensațiunea reciprocă între părți până la concurența debitului și a creditului respectiv la încetarea socotelei, cu rezerva plăței diferenței; iar noi, în definițiunea dată contractului, am zis că în virtutea lui părțile se debitează și se creditează pentru rimesele ce 'și vor face reciproc pe un timp determinat, pentru ca din masele ast-fel formate să rezulte la încheerea contului saldul. Care să fie rațiunea juridică ce explică intervenirea atât de tardivă a unui efect, ce ocupă un loc atât de important în viața acestui institut juridic?

Cât timp contractul e lucrător, corentiștii își fac neconținut rimese; acestea, în virtutea primului efect al contului curent, trec în proprietatea primitorului; iar pe baza novațiunii, trimițătorul se creditează cu valoarea lor, pe când primitorul se debitează cu o valoare echivalentă; apoi, din cauza indivisibilității, aceste creditări și aceste debitări sunt atât de intim legate între ele, atât de inseparabile, în cât nici unul dintre aceste articole nu poate fi luat în considerațiune în mod separat; totalitatea creditărilor, de o parte, și totalitatea debitărilor, de altă parte, formează două mase deosebite, cari pe tot timpul activității contului curent sunt în o neconținută fluctuație; în acest interval, evident un corentist nu poate afirma că creditările sale vor fi superioare sumelor cu cari el va fi debitat. Din cauza oscilațiunilor bilanțului acestor creditări și debitări, va trebui mai întâiu să se pună sfârșit acestei mișcări perpetue a contului, pentru ca un corentist să se poată pretinde creditorul celui-l'alt, și numai atunci se va putea procede la determinarea diferenței ce ar exista între cele două mase; cu alte cuvinte, numai la încheerea contului trebuie să se opereze compensațiunea rimeselor efectuate.

Această compensațiune a contractului de cont curent, dacă în genere e regulamentată de normele dreptului comun, se presintă însă și cu un

(*) Vezi *Curierul Judiciar* din 1903, No. 35, 36, 40, 42, 46 și 47; din 1904, No. 26, 30, 34, 43, 67, 68 și din 1905, No. 20, 22, 25, 34 și 37.

caracter particular. În adevăr, conform art. 1143 C. civ., când două persoane sunt datoare una alteia, se operează între dînesele o compensațiune, care stinge ambele datorii pînă la concurența cotităților lor respective; fiind vorba de creanțe, cea mai mică se consideră achitată prin o parte echivalentă din creanța cea mai mare. Pentru ca în atarî casurî o compensațiune să opereze, trebuie să existe, deci, două datorii, și încă aceste datorii să fie lichide și exigibile (art. 1145), căci prin compensațiune efectuându-se în realitate o plată, aceasta trebuie să fie reală, efectivă. Cât timp contractul de cont curent e alimentat de noii rimese, nu poate fi înduoială, că s'ar putea opera vre-o compensațiune, căci nu întîlnim elementele ei necesare, nu există nici datorii între corentiști, și, mai puțin încă, datorii lichide și chiar exigibile. Din momentul însă în care a intervenit încheerea contului, cauza care împedica pe corentiști de a fi creditori sau debitori, precum și cauza care se opunea pentru ca datorii să fie lichide și exigibile, dispăre cu desăvîrșire; din acest moment, neapărat și compensațiunea se va putea opera. Modul însă cum va opera constituie particularitatea cu care se presintă această compensațiune a contractului de cont curent, și anume: În dreptul comun, compensațiunea legală se operă de drept, din momentul ce două datorii lichide și exigibile se găsesc față în față, și treptat cu ivirea și a altor datorii, în aceleași condițiuni, se va opera o nouă compensațiune, ceea-ce s'ar traduce prin formula că «compensațiunea în dreptul comun e «specială» și «continuă». În materia contractului de cont curent, lucrurile nu se petrec ast-fel, căci în cursul vieții acestui contract de s'au făcut mai multe rimese, acestea, înscrise în cont, au determinat creditările și debitările corentiștilor; acestea nefiind propriaminte creanțe, și nefiind nici lichide, nici exigibile, nu se puteau compensa; iată însă că contul curent se închee; toate aceste sume devenind de o-dată și în același timp adevărate creanțe și lichide și exigibile, ele se vor compensa în bloc; cu alte cuvinte, nu fie-care rimesă a unui corentist se va compensa cu o rimesă a celui-l'alt corentist, ci, din contra, totalitatea rimeselor unuia se va compensa cu totalitatea rimeselor celui-l'alt, ceea ce s'ar traduce cu formula: că în materia contractului de cont curent compensațiunea e generală și instantanee.

Acest element caracteristic al compensațiunii e în armonie cu definițiunea dată contractului și rezultă chiar din interpretarea textului legii, întemeiată pe expresiunile de cari se servește legislatorul în al-douilea aliniat de sub art. 370 C. com., în care zice: «Compensațiunea reciprocă

între părți pînă la concurența debitului și a creditului respectiv la încheerea socotelei...»; ceea-ce însemnează că la încheerea contului curent se va compensa între părți *debitul* și *creditul* respectiv; dar debitul unui corentist pentru compensare represintă totalitatea rimeselor cu cari el s'a debitat în cursul existenței contractului de cont curent, precum și creditul represintă totalitatea rimeselor cu cari s'a creditat în acest interval; ast-fel, dar, compensațiunea produsă de contractul de cont curent nu operă în mod particular special asupra fie-cărei rimese și succesiv cu efectuarea acestora, ci, din potrivă, ea operă în mod general asupra debitelor și a creditelor, asupra totalității rimeselor efectuate în intervalul strecurat, și numai cu ocaziunea încheerii contului.

Am zis însă că acest element caracteristic e în armonie și cu definițiunea ce am dat contractului de cont curent, căci în virtutea acestui contract părțile se creditează și se debitează pentru rimesele ce 'și vor face reciproc pe un timp determinat, pentru ca din *masele* ast-fel formate să rezulte, la încheerea contului, soldul. Așa dar, după ce corentiștii se vor credita și se vor debita respectiv pentru rimesele lor, acestea, la încheerea contului, vor forma două mase, prin a căroră compensare se va da naștere soldului; compensațiunea, prin urmare, nu se va opera asupra fie-cărei rimese în parte și succesiv cu efectuarea lor, ci ea se operă de o-dată la încheerea contului în mod general asupra tuturor rimeselor reunite în cele două mase distincte: creditările și debitările.—Diferința între aceste două mase ce se compensează constituie soldul contului curent; acesta singur este o adevărată creanță și poate face obiectul unei reclamațiuni în justiție; el singur numai trebuie plătit efectiv.—Din cele ce preced rezultă că toate rimesele efectuate de către corentiști, prin efectul novațiunii, se transformă în articole ale contului curent; iar prin efectul indivisibilității, perzându-și ori-ce individualitate proprie, rămân numai simple operațiuni de contabilitate, din cari se calculează soldul, înlăturându-se utilizarea numerarului pentru acoperirea valorilor ce primitorul unei rimese ar fi fost dator să o verse, când devenea proprietarul ei. Dar ce e și mai mult, chiar după ce a fost lichidată diferența, care e menită a fi stinsă prin o plată efectivă, încă se poate să nu fie achitată în mod real; căci dacă părțile convin a continua contractul de cont curent și după lichidarea lui, se poate ca soldul, în loc de a fi plătit efectiv, să fie transportat în noul cont, ca primă rimesă efectuată de corentistul în favoarea căruia s'a soldat vechiul

cont, și care corentist se creditează din nou cu valoarea lui. Neapărat însă că pentru aceasta trebuie să concure acordul de voinți al corentiștilor ; cu alte cuvinte, saldul dintr'un cont anterior nu poate face obiectul unei rimese de cât dacă ambele părți au convenit la aceasta. Din contră, acest sald, care poate fi compensat și ca rimesă în noul cont, se poate compensa și prin ori-ce alt mod prevăzut de normele dreptului comun, căci asupra lui compensațiunea dreptului civil e cu totul operată ; ast-fel, dacă corentistul creditor din sald s'ar găsi debitorul celui-l'alt corentist din raporturi juridice cu totul streine contractului de cont curent, și dacă nu s'ar fi convenit ca saldul să fie reportat intr'un nou cont ca rimesă, corentistul creditor din aceste din urmă raporturi va putea opune celui* întâiu compensarea sumelor datorite de acesta, până la concurența saldului pretins, numai datoriile să fie lichide și exigibile.

Condițiunea lichidității, adică a existenței unei datorii sigure și în măsură determinată, și condițiunea exigibilității, adică a ajungerei la scadență a datoriei, sunt neapărat elemente de a căroră observare trebuie să fie călăuzită și compensațiunea din contul curent. În adevăr, diversele articole ce constituiesc masa creditelor și masa debitelor nu sunt contestate de nici unul dintre corentiști, nici în privința existenței lor, nici în privința quantumului lor ; când însă părțile ce compun un întreg sunt exacte și netăgăduite, evident că suma lor, adică masa creditelor și aceea a debitelor, trebuie de asemenea să fie certă și lichidă. Mai mult încă, chiar dacă în privința vre-unui articol din cont ar exista vre-o discuțiune, încă eliminându-se din total acea valoare, restul va putea fi supus operațiunii compensării, căci rimesa contestată nu poate împiedica realizarea scopului contractului de cont curent, din moment ce acesta a ajuns la termenul lichidațiunii ; contestațiunea dintre părți își va urma cursul său în mod regulat, până ce se va rezolvi, și atunci, dacă se hotărăște că acel articol nu putea face parte din elementele compensării, rezultatul lichidațiunii dobândit la încheierea contului rămâne definitiv ; dacă, din contra, prin hotărîre judecătorească se rezolvă contestațiunea în sensul că și acea rimesă trebuia să participe la compunerea saldului, atunci efectele acestei hotărîri se întind până în momentul când încheierea contului a avut loc, iar saldul rezultat la acea dată va fi modificat în plus sau în minus cu valoarea acestei rimese, căci hotărîrea pronunțată de justiție nu este atributivă, ci declarativă de drepturi (Vidari, op. cit., No. 4645).

V. Dimitriu

(Va urma)

Profesor la Universitatea din Iași

JURISPRUDENȚĂ ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, Secția II

Audiența de la 23 Mai 1905

Președinția D-lui N. MANDREA, Președinte

N. T. Metaxa și alții cu Penelope Colonel Sorescu ș. a.

Urmărire imobiliară.—Minoritate.—Minor emancipat.—Dacă după emanciparea sa tutorele mai poate contracta un împrumut în această calitate, în numele și pentru minorele emancipat.—(Art. 421 și 425 C. civil).

Minorele aflat sub tutelă, n'are exercițiul nici unui drept, ci numai tatăl sau tutorele său îl reprezintă și figurează în numele lui în toate actele juridice care'l privesc, pe când minorele emancipat este liberat, de sub asemenea autoritate, pentru a'și governa singur persoana sa și a'și gira interesele, iar curatoarele numai îl asistă în anume cazuri prescrise de lege.

Prin urmare, un împrumut ipotecar contractat de tuloare în numele unui minor emancipat nu are nici o valoare, față de minorele emancipat, intru cât tuloarea nu'l mai putea reprezenta în această calitate, iar minorul nu a participat la acel contract nici a fost asistat de un curator.

Decisiunea 185/905.—Casată, în urma recursului făcut de N. T. Metaxa ș. a., ordonanța de adjudecare a Tribunalului Ilfov, secția de notariat cu No. 1162/903, dată în procese cu Penelope Colonel Sorescu ș. a.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut în cauză de d-l consilier C. R. Manolescu ;

Pe d-nii avocați Em. Porumbaru și Oprescu în dezvoltarea motivelor de casare ;

Pe d-nii avocați Flămânda și I. Brătescu în combaterii ;

Deliberând,

Asupra secundului motiv de casare :

II. «Violarea art. 371 Pr. civ., art. 431 Cod. civ. și exces de putere.

«Subsemnatul N. Metaxa, am contestat creditorului următor dreptul de a urmări porțiunea mea indiviză din terenul pus în vânzare, pe motivul că nu are titlul cerut de art. 371 în contra mea, contestațiune bazată pe faptul că în momentul contractării împrumutului, eram emancipat de sub tutelă prin căsătorie și fosta mea tuloare nu mai putea contracta împrumutul în numele meu.

«Tribunalul respinge această contestațiune violând ast-fel art. 431 Cod. civ. și prin exces de putere vinde porțiunea indiviză a subsemnatului din imobilul urmărit de și nu datoram nimic creditorului următor».

Având în vedere că din ordonanța de adjudecare No. 1162 din 19 Aprilie 1903 și din lucrările aflate în dosarul vânzării se constată că Locotenentul Colonel Vlădescu împrumutată în anul 1894 suma de zece mii lei, cu ipotecă în primul rang, asupra imobilului din Bulevardul Elisabeta No... averea a succesorilor defunctului Thoma Metaxa, decedat în anul 1884. — Actul acesta de împrumut ipotecar autentificat și înscris de Trib. Ilfov secția de Notariat în Iunie 1894, este intervenit între creditorele Vlădescu și d-na Paulina Metaxa soția defunctului Th. Metaxa, ca tuloare legală a minorilor săi fiți ; că ne achitându-se la timp capitalul și dobânzile datorite, creditorul scoate în vânzare imo-

bilul ipotecat, și după mai multe amânări, la 30 Iunie 1903 se adjudecă definitiv asupra d-nei Penelope Sore-scu, pentru suma de opt spre zece mii lei; că în cursul acestei urmăriri, în termenul legal, a făcut contestație, între alții, și N. Metaxa care cerea a se scoate de sub urmărire porțiunea cuvenită lui în acest imobil, de oare ce el nu datorește nimic creditorului urmăritor, căci în momentul contractării împrumutului, el era emancipat prin căsătorie, și ca atare mama sa Paulina Metaxa, care lucra în calitate de tutoare legală, nu'l mai putea obliga; că Tribunalul deși constată că în adevăr la epoca contractării împrumutului contestatorile era emancipat prin căsătorie, totuși pretinde că de oare-ce era încă minor, bine a fost reprezentat prin tutoarea sa, la facerea acestui împrumut ipotecar;

Având în vedere că în specie este constat și recunoscut de părți că actul de împrumut ipotecar în baza căruia s'a cerut scoaterea în vânzare a imobilului în chestiune, este autentificat și înscris de Trib Ilfov secția de notariat la Iunie 1894, și intervenit între Locotenent Colonel Vlădescu și Paulina Metaxa ca tutoare legală a fiilor săi, printre care se află și contestatorile N. Metaxa, care în acel timp era deja căsătorit;

Având în vedere că minorele se emancipează de drept prin căsătorie (art. 421 C. c.); și că el rămâne sub curatelă până la majorat (art. 425 C. c.);

Considerând că din dispozițiile legii relative la minoritate și emancipațiune rezultă, în mod incontestabil, că minorele aflate sub tutelă n'are exercițiul verii unui drept, ci numai tatăl său tutorele său 'l represintă și figurează în numele lui, în toate actele juridice, care 'l priveau; pe când minorele emancipat este liberat de sub o asemenea autoritate pentru a'și governa singur persoana sa și a'și gira interesele sale, așa că curatoarele 'l asistă, și această asistență 'i-o dă numai în ca-surile prevăzute de lege.

Că așa fiind în specie, din momentul ce la contractarea sus arătatului împrumut ipotecar n'a luat parte recurentul N. Metaxa asistat de curatoarele săi, îndeplinind și celelalte formalități prevăzute de art. 430 combinat cu 401 C. c. ci a luat parte mama sa Paulina Metaxa ca tutoare legală, urmează că creditorele Vlădescu n'are în contra recurentului nici un titlu executoriu, în baza căruia să'i poată urmări partea sa în imobilul scos în vânzare.

Tribunalul dar, înlăturând contestația recurentului N. Metaxa, a comis un exces de putere și a violat art. 371 Pr. civ. și art. 421 și urm. C. c.;

Pentru aceste motive, Curtea, casează, etc.

Observație.—Speța judecată de Inalta Curte de casație este următoarea:

Mai mulți minori sunt coproprietari în indivisiune asupra unui imobil pe cari'l stăpânesc prin mama lor, tutoare legală.

Unul din acești minori, înainte de a împlini vârsta de 21 de ani, se căsătorește.

Căsătoria, zice art. 421 din Codul civil, emancipează de drept pe minorele de 21 ani.

Posterior casatoriei și deci emancipării acestui minor, tutoarea, cu autorisarea consiliului de familie și cu îndeplinirea formelor legale, ipotecează imobilul minorilor.

În ce privește pe minorii neemancipați, negreșit actul făcut de tutoare cu îndeplinirea formelor, este valabil. Chestiunea este însă a se ști dacă și minorul emancipat prin căsătorie a fost bine represintat în acest act de ipotecă prin tu-

toare, sau dacă nu trebuia să figureze el personal în act, asistat de curator.

Tribunalul găsește că minorul emancipat a fost bine reprezentat în act pentru următoarele considerante:

«Considerând în drept că după dispozițiunea art. 434, major se socotește atât bărbatul cât și femeia la vârsta de 21 de ani.

«Având în vedere că deși la confecționarea acestui act N. Metaxa era căsătorit și emancipat dar, la confecționarea actului a luat parte d-na Paulina Metaxa ca tutoare.

«Că ast-fel fiind bine a lucrat d-na Metaxa ca tutoare a d-lui N. Metaxa, de oare-ce minorul căsătorit are calitate a primi dota conform actului dotal, iar până la majoritate el nu poate face nici un act juridic chiar fiind emancipat prin căsătorie, de cât sub tutela tutorelui său tutoarei.

«Având în vedere că cererea de a se scoate de sub urmărire partea d-lui N. Metaxa — minorele emancipat—nu e admisibilă, de oare-ce după dispozițiunile art. 434 C. civ. d-na Metaxa bine a lucrat ca tutoare, de și el era emancipat prin căsătorie».

Acestea sunt motivele pentru cari tribunalul găsește că la confecționarea actului de ipotecă minorul emancipat a fost bine represintat prin tutoarea sa.

Tribunalul comite evident o eroare pe care Curtea de casație s'a grăbit să o îndrepte.

Eroarea constă în confusiunea ce face tribunalul între situațiunea minorului neemancipat și a celui emancipat, din punctul de vedere al participării lor la confecționarea unui act.

Mă explic: Emancipațiunea are de scop a da minorului ocaziunea ca sub conducerea unui sfătuitor major să experimenteze administrarea averii sale, înainte de a împlini vârsta când va fi stăpân absolut al acestei administrări.

Până la 21 de ani, minorul este absolut incapabil a'și administra averea, iar la 21 de ani devine de o dată absolut capabil. Această tranșiție de la o incapacitate absolută la o capacitate absolută este adese-orî dăunătoare.

Mulți dintre aceia cari s'a văzut de o dată stăpâni ai unor averi însemnate, au făcut risipe cari 'i-au dus la ruină.

Emancipațiunea împedică această tranșiție bruscă, ea dă minorului ocaziunea de a face un noviciat ce se presupune că are să 'i servească, că are să-l facă mai prudent, mai cumpătat.

Pentru a obține însă un rezultat serios trebuie ca emancipatul să facă o experiență reală, participând *personal* la toate actele ce privesc avutul său, fie acte de simplă administrațiune fie acte de dispozițiune.

În aceasta stă deosebirea esențială între un minor neemancipat și unul emancipat. Minorul neemancipat nu ia personal parte la nici un act, el e reprezentat prin tutore, minorul emancipat însă trebuie să figureze personal în toate actele, fie în actele cele mai simple, pe cari le poate face singur fie în actele cele mai grave, pe cari nu le poate face de cât cu avisul consiliului de familie și autorizarea tribunalului.

În speța noastră, minorul emancipat nu luase parte personal la actul de ipotecă, și de aceea, cu drept cuvânt, Înalta Curte casează hotărârea tribunalului care l-a considerat bine reprezentat prin tutoarea sa legală.

*
*
*

Speța de mai sus prezintă încă un interes deosebit prin faptul că tribunalul pare a admite în hotărârea sa sistemul curatelei legale, sistem combătut de marea majoritate a doctrinei și jurisprudenței.

Se știe că sunt trei feluri de tutele: tutela legală, testamentară și dativă, și în practică s'a ivit chestiunea a se ști: dacă curatela este, ca și tutele, de trei feluri, adică legală, testamentară și dativă.

Nici o dificultate în ce privește curatela dativă, căci ea este prevădută formal de art. 425 care zice: «Minorul emancipat va avea un curator până la etatea majoră, care se va numi de consiliul de familie».

În ce privește curatela testamentară iarăși, toată lumea este de acord că ea nu poate fi admisă.

«Il n'y a jamais—zice Planiol—de curatelle testamentaire car l'émancipation se fait toujours entre vifs (1)».

În ce privește curatela legală însă, părerile sunt împărțite.

Un prim sistem, susținut de majoritatea autorilor și admis de mai toată jurisprudența franceză, nu admite de cât curatela dativă. Acest sistem se reazămă pe textul art. 425 (480 fr.) care spune lămurit: «Minorul emancipat va avea un curator până la etatea majoră, care se va numi de consiliul de familie».

Față cu acest text, zic autorii, și în lipsa altui text care să aplice curatelei regulile stabilite pentru tutelă, nu poate fi admisă curatela legală (2).

Un sistem cu totul opus, considerând curatela și tutela ca două instituțiuni de aceeași natură, aplică curatelei toate regulile stabilite de legiuitor pentru tutelă și deci admite curatela legală a părinților și ascendenților (3).

Un alt sistem admite curatela legală numai în cea-ce privește pe tatăl său muma care emancipează pe minor (4). Acest sistem este admis de legea Italiană, art. 314 Codul civil.

Un alt sistem, în fine, susținut de Marcadé, face distincțiune între cazul când minorul a obținut emanciparea în timpul căsătoriei și între cazul când minorul a obținut emanciparea în timpul când se afla sub tutelă.

În primul cas, părintele care a emancipat, tatăl său muma, va fi curatore de drept, în al doilea cas curatela va fi dativă (5).

Examinând acum hotărârea tribunalului, vedem că tribunalul pare a admite curatela legală fiind-că în considerantele sale zice: «Având în vedere că de și la confecționarea acestui act N. Metaxa era căsătorit și emancipat, dar la confecționarea actului a luat parte d-na Paulina Metaxa ca tutoare;

«Având în vedere că d-na Paulina Metaxa bine a lucrat ca tutoare, de și N. Metaxa era emancipat prin căsătorie» etc. (6)

Cred că sistemul ce pare a fi recunoscut de Tribunalul notariat de Ilfov prin hotărârea de mai sus, sistem care admite curatela legală, este cel mai conform cu legea, și aceasta pentru următoarele motive:

1. Când legiuitorul crează tutela legală a părintelui rămas în viață sa, în lipsă, a ascendenților, se întemează pe credința că nimeni nu va putea îngriji mai bine de avutul și de educațiunea minorului ca aceia ce sunt legați de dânsul prin cea mai firească afecțiune.

Și dacă acesta e motivul care a determinat pe legiuitor să creeze tutela legală a minorului neemancipat, nu există oare același motiv, și când e vorba de minorul emancipat?

Eu cred nu numai că motivul e același, dar că din punctul de vedere al intereselor minorului, curatela legală se impune mai mult de cât tutela legală.

În adevăr, tutorul are o răspundere legală mult mai mare de cât curatorul.

Juridicește, minorul nu există de cât cu numele, tutorele este totul. El conduce avutul, el conduce educațiunea minorului. Și pentru această conducere tutorul are cum zic o răspundere

(4) Taulier, II, p. 92 și 93; Zachariae, I, § 238, p. 476 — Curtea Besançon, 8 Aprilie 1884. Vezi Dreptul No. 43 din 1884. — Tribunalul Suceava sub președinția d-lui G. Flaișlen, 14 August 1891. — Dreptul No. 63 din 1891.

(5) Marcadé, vol. II, No. 294.

(6) Tribunalul întrebuițează cuvântul tutoare și nu curatore, probabil fiind-că în speța în afară de minorele emancipat erau și minori ne emancipați și fiind-că cuvântul «tutore» este în limbajul obicinuit, un termen generic care indică pe majorul ce reprezintă sau asistă pe minor, prodig, interzis etc.

(1) Planiol, vol. I, No. 2558 pag. 817.

(2) Alexandresco, vol. II, pag. 260; Nacu I, pag. 665; Planiol I, pag. 817, No. 2558; Laurent, V, No. 218 pag. 233; Baudry et Chéneaux, IV, pag. 672, No. 696; Huc III, No. 480.

(3) Delvincourt, I, p. 131, nota 3.

legală serioasă. «Le tuteur—zice Planiol⁽⁷⁾—est tenu d'agir en bon père de famille, c'est à dire avec plus de diligence que le mandataire ordinaire.

Le tuteur répond donc de toute faute par lui commise, non seulement de sa faute lourde, mais même de sa faute légère».

Așa în cât, chiar dacă tutorul n'ar fi dispus să-și îndeplinească bine datoriile sale, de bună voe, va trebui să și le îndeplinească, de nevoie.

Nu tot ast-fel se petrec lucrurile cu curatorul. Juridicește, minorul emancipat are o existență proprie, el participă personal la toate actele ce privesc avutul său. Curatorul nu face de cât să-l asiste.

Cât despre responsabilitate, curatorul are legalmente o răspundere mult mai mică de cât tutorul, el este, cum zice Planiol, în aceeași situațiune ca și membrii consiliului de familie cari ne fiind nici detentori, nici giranți ai averii minorului, nu sunt răspunzătorii de cât în cas de dol și fraudă⁽⁸⁾.

Dacă ast-fel stă lucrul, atunci întreb :

Ne având răspundere legală, ne având interes,—căci sarcina e gratuită,— ne având nici o legătură cu minorul, ce ne garantează că curatorul strein, nu va neglija cu totul interesele emancipatului, și că în locul unei asistențe serioase și folositoare, nu se va mărgini la rolul unui figurant indiferent?

Cine vede grija ce a avut legiuitorul de a da o basă cât mai solidă organizațiunii familiei și de a înconjura interesele celor nevirstnicii cu garanții serioase, nu poate admite că în ce privește pe minorul emancipat, legiuitorul a făcut posibilă înlăturarea curatelei legale și înlocuirea ei cu o curatelă ce nu presintă nici o garanție.

Cât despre articolul 425, el nu poate privi de cât cazul când emanciparea s'a făcut în lipsă de părinți sau de ascendenți.

«Dacă art. 425 nu distinge—zice d-l G. Flaishen în hotărîrea sa—aceasta nu e de cât o defectuositate de redacțiune, care singură nu ajunge spre a resturna economia întregii legiuiri în privința dreptului de familie»⁽⁹⁾.

II. Dacă nu am admite curatela legală, am vedea dispărând aproape cu desăvârșire casurile de emancipațiune acordate de părinți, căci ce părinte ar mai risca să abandoneze dreptul său de putere părintească, pentru șansa de a fi ales tot el curatore, sau pentru neșansa de a vedea încredințându-se conducerea copilului său în noua și delicata situațiune ce-i conferă emanciparea, de către un strein?

III. Dovada că curatela legală este conformă cu spiritul legiuitorului o găsim și în art. 10 și 11 din Codul comercial.

Iată ce zic aceste articole :

Art. 10.—Minorul de orî-ce sex, pentru a putea face comerț și prin urmare a fi considerat ca major, întru cât privește obligațiunile contractate de densus ca comerciant, va trebui să aibă etatea de 18 ani impliniți, să fie emancipat, să aibă autorizațiunea înscrisă a tatălui său, sau în cas de moarte, interdicțiune ori absență a tatălui, aceea a mamei sale; iar în lipsă de tată și mamă autorizațiunea tutorului cu avisul consiliului de familie omologat de tribunul civil.

Art. 11.—Dispozițiunea articolului precedent este aplicabilă minorului emancipat, chiar necomerciant, pentru actele pe cari legea le consideră ca fapte de comerț.

Din aceste texte rezultă că, minorul emancipat nu va putea începe comerțul — dacă e comerciant—, și nu va putea face acte de natură comercială, — dacă nu e comerciant —, de cât cu autorizațiunea înscrisă a tatălui său, în lipsă, a mamei, iar în lipsa lor cu autorizațiunea tutorului după avisul consiliului de familie.

Dacă ar fi exactă teoria că minorele emancipat nu are curator legal ci numai dativ, atunci art. 10 și 11 de mai sus, ar fi cerut autorizarea curatorelui, ori care ar fi fost acel curatore. Dovadă însă că legiuitorul admite curatela legală este că nu acordă minorului emancipat dreptul de a face acte de comerț de cât cu autorizarea tatălui său, în lipsă a mamei, adică a acelora cari înainte de emancipare erau reprezentanți legali ai minorului, iar după emancipare rămân de drept conducători, curatori ai minorului.

Și trebuie să se noteze că autorizațiunea cerută de art. 10 și 11 est un act de cea mai mare gravitate, fiind-că pe temeiul acestei autorizări, minorele, dacă este comerciant, dobândește capacitatea completă, el poate face acte de dispozițiune, poate ipoteca, înstrăina, etc.⁽¹⁰⁾

Când știm că emanciparea presintă cea mai frecventă utilitate pentru a da minorului posibilitatea să facă comerț, și când vedem că legiuitorul în actul cel mai grav care dă minorului capacitatea completă, cere consimțământul neapărat al părinților, cred că nu mai poate fi îndoială cum că și în cele-l'alte acte civile ale minorului emancipat, legiuitorul a conferit dreptul de conducere legală, tot părinților, adică acelora cari presintă cea mai completă garanție.

IV. Încă un argument în favoarea tezei ce susțin, este că de și nu există în lege nici un text care să ne spună dacă regulile privitoare la obligativitate, la cauzele de scutire, incapacitate și excludere prevăzute la tutelă, se aplică și la curatelă, totuși doctrina și jurisprudența—cu mici

(7) Planiol I, pag 767, No 2379.

(8) Planiol I, p 818, No. 2555.

(9) Hot. Trib. Suceava din 14 August 1891 dată sub președenția D-lui G. Flaishen. Veți *Dreptul*, No. 63 din 1891.

(10) Art. 12 Cod. com.; 433 Cod. civil.

deosebiri de amănunt—, le admit și le aplică prin analogie (11).

În codul Calimach chestiunea era rezolvată detexte:

§ 374. — Decî dară, precum la epitropie, asemenea și la curatorie aŭ loc toate pricinile lepădării (§§ 337 și 340); toate temeiturile neprimirei (§ 263) și toate driturile protimisirei (§§ 264—266 și 341—343).

§ 375. — Driturile și îndatoririle curatorului trebuie să se judece după rândueli așezate pentru epitropie. (§§ 284—329).

Acestea sunt motivele pentru cari cred că regulile stabilite de lege cu privire la tutela legală, sunt de drept aplicabile și la curatela minorului emancipat.

Em. Dan.

TRIBUNALUL JUDEȚULUI OLT

Audiența de la 10 Septembrie 1903

Președinția D-lui I. VĂRZARU, Președinte
Constantin și Radu Pandelică contra lui Ion Gr. Pandelică
Sentința civilă No. 339

Statutul civil.—Modul lui de dovedire.—Recunoașterea copiilor prin actul de naștere.—Atragerea de drept a legitimărilor lor, prin căsătoria subsequentă a părinților.—(Art. 48, 179, 295, 304 și 307 C. civil.)

Conform principiului stabilit de art. 295 din C. civil, nimănui nu' este permis a dovedi contrariul, în ceea-ce privește statul civil al unei persoane, care are o posesie de stat civil conformă cu actul de naștere.

Recunoașterea copiilor naturali este admisă de legiuitorul român, și formele ei sunt acele determinate de art. 48 C. civ., ceea-ce însemnează că ea se face înaintea ofițerului stărei civile.

Copilul natural recunoscut de părinții săi, înaintea căsătoriei lor, este legitim, de și el n'a fost recunoscut chiar prin actul lor de căsătorie. În adevăr, cuvîntul chiar, care se vede în art. 304 C. civ., nu însemnează că copilul nu poate fi recunoscut de cât saŭ numai prin actul de căsătorie, ci și prin actul de căsătorie al părinților săi.

Tribunalul,

Avînd în vedere acțiunea intentată de Constantin Pandelică și Radu I. Pandelică contra lui Ion Gr. Pandelică, prin care cere revindicarea averei rămasă pe urma defunctului Grigore Pandelică, de oare-ce defendorele Ion Pandelică, care deține averea în calitate de fiu al defunctului, nu este născut în timpul căsătorii ci înainte de căsătoria urmată între defunctul Gr. Pandelică cu soția sa Maria, ast-fel că defendorele nu poate fi considerat ca fiu legitim, ne fiind recunoscut prin actul de căsătorie conform dispozițiilor art. 304 C. civ., și prin urmare, nu are dreptul la această succesiune; iar reclamanții în calitate: unul de frate, iar altul de nepot pretind că li se cuvine lor ca moștenitori laterali această avere, în lipsă de descendenți legitimi;

Avînd în vedere susținerile părților, actele prezentate și depunerile martorilor ascultați în instanță;

Considerând că defendorele, în apărarea sa, prezintă actul său de naștere din care rezultă că defunctul Gr. Pandelică s'a prezentat înaintea ofițerului stărei civile și a declarat că defendorele este fiul său, născut din căsătoria cu soția sa Maria, iar ca martor a fost și unul

din reclamanții de astăzi, C. Pandelică; că ast-fel fiind, din actul său de naștere se constată că este fiu legitim al lui Grigore Pandelică;

Considerând asemenea că din depozițiile martorilor ascultați în instanță se constată că defendorele a fost tot-d'auna considerat ca fiu legitim al lui Gr. Pandelică și a fost crescut și considerat de acesta în atare calitate până la moartea sa; asemenea, după moarte, i sa constituit tutela ca fiu minor al lui Gr. Pandelică; că prin aceasta se dovedește că defendorele a avut tot d'auna posesiunea de stat civil conform actului său de naștere;

Avînd în vedere că reclamanții voesc să dovedească că de și intimatul are o posesie de stat civil conformă cu actul său de naștere, totuși el nu poate fi considerat ca legitim, de oare-ce căsătoria între părinții intimatului a fost posterioară nașterii sale;

Considerând că o asemenea probațiune nu este permisă de lege, întru cât art. 295 C. civ. se exprimă în mod categoric că «nimenui nu' este permis a dovedi contrariul în ceea-ce privește statul civil al unei persoane, care are o posesiune de stat civil, conformă cu actul de naștere»;

Considerând că chiar în caz când proba contrară ar fi admisibilă, totuși acțiunea trebuie respinsă ca neîntemeiată, căci din economia legii rezultă că legitimairea se poate obține prin recunoaștere din partea părinților urmată de căsătoria lor; că dispozițiile art. 304 Cod civil nu se referă de cât la copii care nu fuseseră recunoscuți până în momentul căsătoriei, pe care 'i legitimează, dacă sunt recunoscuți chiar prin actul de căsătorie; că nu există nici o rațiune ca copii cari deja fuseseră recunoscuți, fie prin actul de naștere, fie în formele prevazute de art. 48 C. civ., să mai fie din nou recunoscuți prin actul de căsătorie; că ast-fel fiind, pentru copii recunoscuți, căsătoria subsequentă a părinților atrage de drept legitimairea lor, și nu se poate susține că ei nu se pot bucura de legitimație pentru singurul cuvînt că recunoașterea a fost făcută în alt mod de cât cel prevăzut de art. 304 C. civ.;

Considerând că este inexact a se susține în drept, că art. 304 este unicul mod în care legea stabilește legitimitatea, căci ea se mai poate stabili și prin posesiune de stat ne contrazisă de actul de naștere (art. 179 C. civ.), precum și în cazul prevăzut de art. 307 C. civil;

Considerând că prin întrebuintarea cuvîntului «chiar» din art. 304, nu însemnează că legiuitorul a exclus orice alt mod de recunoaștere; acest cuvînt nu poate exprima altă idee de cât că recunoașterea se poate face și prin actul de căsătorie, de oare-ce se prevăzuse deja alte formalități pentru recunoaștere (art. 48). Acest cuvînt nu este de cât traducerea cuvîntului frances «*meme*» din art. 331 C. fr., care nu are înțelesul restrictiv ce voește să se dea cuvîntului *chiar*;

Considerând că însuși Guvernul român după timpurile când s'a confecționat legea a înțeles-o în sensul acesta, căci Ministerul de Interne prin circulara No. 16635 din 1 Noembrie 1869 pune în vedere ofițerilor de stare civilă că «părinții pot să recunoască un copil natural saŭ prin actul de naștere saŭ prin act deosebit făcut înaintea ofițerului de stare civilă»;

Că este inexact a se susține că legiuitorul român nu a admis recunoașterea din partea părintelui, când prin art. 48 se arată modul cum trebuie făcută;

Că ast-fel fiind, intimatul găsindu-se în condițiunile legii, legitimitatea sa nu poate fi contestată și, prin urmare, acțiunea cată a fi respinsă.

Pentru aceste motive, redactate de d-l președinte, Tribunalul, respinge ca nefondată acțiunea.

(ss) I. Vărzaru, G. G. Petraru.

Osebită opinie

Considerând că reclamanții pretind succesiunea Grigore Pandelică ca frate și nepot al defunctului, și prin jurnalul No. 1731 din 25 Februarie, Tribunalul a admis

(11) Alexandresco, vol. II, pag. 262. Baudry și Chéneaux IV, pag. 674. Planiol I, p. 818, No. 2561. Cas. I, 26 Aprilie 902, Dreptul 69 din 1902.

proba cu martorii, pentru dovedirea rudeniei, care martorii ascultându-se conform art. 196 din Procedura civilă, au depus că, în adevăr, reclamantul C. Pandelică este frate cu defunctul Gr. Pandelică, iar Radu este nepot de frate lui Grigore Pandelică, fiind copilul lui Ion, mort mai înainte, și frate ca Grigore Pandelică ;

Considerând că reclamantul pretind această succesiune în baza art. 672 C. civil, întru cât se susține că defunctul Grigore Pandelică nu a lăsat în urma sa nici un descendent legitim ;

Considerând că se obiectează de defendorele Ion Grigore Pandelică că dănsul primează drepturile reclamantilor, ca fiind fiu recunoscut al defunctului Grigore Pandelică, și în această calitate, deține averea rămasă după urmări ;

Considerând că, în adevăr, din actul de naștere No. 4, cu data 1881 Mai 21, se constată că defendorele s'a născut la acea dată din Grigore Pandelică și Maria, la casa lor, și că această declarațiune s'a făcut de tatăl Grigore Pandelică, care a și înfățișat copilul ;

Considerând că din extractul de căsătorie No. 13, din 1883, Decembrie 18, al comunei Titulești, se dovedește că la acea dată s'a căsătorit defunctul Grigore Pandelică și soția sa Maria, părinți ai defunctului de ađi, pe când copilul, defendorul, e născut la 1881, și prin actul de căsătorie menționat nu se vede făcută recunoașterea copilului, defendorul de ađi, născut anterior, așa că defendorul este copil natural al defunctului Grigore Pandelică ;

Considerând că defendorele susține că starea sa civilă, conform art. 295 C. civil, nu poate fi contestată : căci pe lângă actul de naștere are și posesiunea de stat conform actului de naștere ; și într'adevăr, din acte, din depunerii de martorii, din însuși recunoașterea reclamantilor pe actul de naștere, rezultă că posesiunea sa de stat e conformă cu titlul de naștere ;

Considerând că art. 295 C. civil, nu-și poate avea aplicațiunea aci unde este vorba de o filiațiune naturală, întru cât nici actul de naștere, nici posesiunea de stat nu dovedesc filiațiunea naturală ; și de altfel, acest text de lege e prevădut sub capitolul II, care tratează : «despre filiațiunea copiilor legitimi», pe când despre copii naturali se vorbește în capitolul III ;

Considerând că se obiectează că, odată ce defendorul a fost recunoscut ca copil al lui Grigore Pandelică, care s'a căsătorit în urmă cu mama copilului, el urmează a fi considerat ca legitim, de și în actul de căsătorie nu s'a prevădut recunoașterea, susținându-se că n'ar mai fi necesar ;

Considerând că prima chestiune e a se ști : dacă recunoașterea există în legislațiunea noastră, sau numai legitimarea prin căsătoria subsequentă prin însuși actul de căsătorie ?

Considerând că, legiuitorul nostru, în capitolul III, secțiua I (altă secțiua nu mai are), intitulat «despre copii naturali», se ocupă nu numai de legitimarea copiilor naturali dar și de cercetarea filiațiunii lor ; or, Codul francez, de unde sunt luate aceste dispozițiuni, în titlu II, are două secțiuni, una și de recunoaștere ; și legiuitorul nostru omițând partea asta, de sigur că s'ar părea că nu a voit să admită de cât legitimarea prin căsătoria subsequentă ;

Considerând însă că, art. 48 din Codul civil prevede recunoașterea, și că aceasta a fost în spiritul legiuitorului rezultă și din circulara No. 16635, din 1 Noembrie 1869, a Ministerului de Interne către prefecții din țară, prin care pune în vedere ofițerilor stărei civile că, părinții pot să recunoască copii naturali prin actul de naștere, sau prin act deosebit făcut înaintea ofițerului stărei civile (V. *Alexandresco*, I, partea II, p. 291, nota 3) ;

Considerând că, în adevăr, art. 48 C. civ. e general, nefăcând nici o deosebire între tată și mamă ; și apoi, când s'a redactat acest articol nu se putea ști ce se va prevedea în articolele posterioare, pentru copii naturali, așa că e mai juridică părerea că legiuitorul nostru a

admis și recunoașterea, căci nu se poate susține că art. 48 C. civ. ar fi o simplă scăpare din vedere ;

Considerând însă că, în efectele lor juridice, între recunoaștere și legitimare copilului recunoscut prin însuși actul de căsătorie subsequentă, legiuitorul nostru face diferență ; căci, conform art. 316 C. civ., copilul legitimat prin căsătoria subsequentă are aceeași vocațiune la succesiunea tatălui ca și cei legitimi, pe când copii naturali n'au nici un drept la vocațiunea succesiunii ;

Considerând că, în adevăr, din acte rezultă că defendorul a fost numai recunoscut, iar nu și legitimat prin însuși actul de căsătorie subsequentă ;

Considerând că recunoașterea ast-fel cum a admis-o legiuitorul nostru, este numai platonice în efectele ei ; căci prin nici un text de lege nu se prevede expres care sunt drepturile copiilor naturali în averea tatălui, căci legiuitorul, în art. 652, 657, 678, prevede drepturi pentru copii naturali numai în ceea-ce privește succesiunea mamei ;

Considerând că, pentru ca un drept să fie conferit, și în speță dreptul de moștenire, trebuiește prevăzut printr'un text expres, căci nu este de ajuns ca dreptul de moștenire să nu fie anume oprit ;

Considerând că chiar în cazul când paternitatea rezultă dintr'o hotărâre judecătorească (377 C. civil), această recunoaștere forțată nu produce efecte în privința succesiunii tatălui, căci legiuitorul nostru a suprimat art. 757, 758, 759 și 765 Codul Napoleon, art. care prevedeau dreptul copiilor naturali recunoscuți de tatăl asupra averii lui ;

Considerând că din toate cele expuse mai sus rezultând că defendorul fiind un copil natural și nu legitimat prin însuși căsătoria subsequentă, nu are drept la succesiunea lui Grigore Pandelică, și că această succesiune se cuvine reclamantilor, cari au dovedit că sunt frați și nepoți de frate cu defunctul ; pentru aceste motive, admitem acțiunea, etc. (s) D Demetrescu.

Observație.— Tribunalul jud. Olt, prin sentința ce publicăm astăzi, interpretează art. 48 și 304 din Codul civil în sensul opiniei Directorului nostru. Veți în sensul existenței recunoașterii copiilor naturali nota Directorului nostru, d-l D. Alexandresco, publicată în *Curierul Judiciar* din 1903, No. 45 și în *Dreptul* din același an, No. 47, precum și Jud. ocol. Cloșani, în *Curierul Judiciar* din 1904, No. 29. Veți de același autor și *Dreptul civil român*, I, partea II, p. 290 ; iar în cât privește interpretarea cuvintului *chiar*, care se vede în art. 304, și care a dat loc la discuții, veți *op. și loco cit.*, p. 284 urm., unde Directorul nostru dovedește foarte bine că interpretarea dată de tribunal acestui cuvint și întregului art. 304 este singură juridică.—*Contra* : Take Ionescu, *Dreptul* din 1882, No. 72 ; Săndulescu, *Dreptul* din 1872, No. 38 ; B. M. Missir, *Dreptul* din 1873, No. 55, p. 6, etc.

Cât pentru chestiunea de a se ști dacă art. 295 se aplică numai la filiațiunea legitimă, sau și la aceea naturală, ea este controversată. Preferim opinia care pune în principiu că acest text nu se aplică filiațiunii naturale, așa cum decide minoritatea tribunalului, pentru-că nici actul de naștere, nici posesiunea de stat nu dovedesc filiațiunea naturală. Veți în acest din urmă sens, D. Alexandresco, *op. cit.*, p. 263 și 305 urm. și autoritățile citate acolo.

(N.R.)